

PEDAGOGUL IDEAL

“Lăsînd deoparte modestia, în țara asta sînt patru regizori importanți: Pintilie, Earlg, Ciulel și cu mine. Și Gyuri Harag. Așa că, dacă ți-am dat un opt la examen, nu poți fi decît mîndrul”

Sînt cuvintele lui Radu Penclulescu după primul meu examen de regie, în ianuarie 1971. Și ele trădau, involuntar, statutul aparte al regizorului Gheorghe Harag în contextul teatrului din România. Cu excepția celui memorabil spectacol cu Procesul lui Suhovo-Kobîlln la Teatrul de Comedie - tîrzile consacrare pe o scenă bucureșteană, un spectacol ale cărui aripi au fost retezate de trecerea în neființă a Inegalabilului Amza Pellea - mai toată cariera lui Harag s-a desfășurat în afara capitalei. Stagionile petrecute la teatrul din Ploiești sau montările de la Novi Sad n-au izbutit să-l modifice statutul de outsider. Cronicarii se întreceau în laude, dar percepția colectivă refuza să-l integreze teatrului românesc. Iar ceea ce poate părea și mai bizar, lumea teatrului maghiar din România menținea distanțe similare în raport cu personalitatea sa. În legătură cu această ultimă afirmație s-ar putea să mă înșel, dar am fost, la Tîrgu Mureș, vreme de mulți ani în preajma lui Gyuri, am lucrat cu el, l-am fost ucenic și l-am fost apropiat, iar umbra acestor invizibile delimitări îl întuneca uneori bonomia contagioasă.

A fost, fără îndoială, unul din cei mai mari regizori ai României. Și nu un simplu director de scenă, pentru că sînt mulți actori care îi datorează împlinirea profesională. Era pedagogul ideal pentru o trupă de teatru, iar repetițiile sale depășeau printr-un farmec inefabil rutina travaliului.

La începutul anului 1971 Teatrul din Tîrgu Mureș trecea printr-un sol de criză de direcție. Se succedaseră patru directori în patru ani. La numirea celui de-al cincilea, secția română s-a prezentat în corpore la primul secretar al județului și, în urma unui dialog furtunos, l-a impus pe Harag ca director adjunct artistic. Rememorați perioada și recunoașteți că întîmplarea e cu totul leșită din comun! Oricum, au urmat cîțiva dintre cei mai frumoși ani ai Teatrului. Român și Maghiar.

Mai important decît orice e faptul că prin montările sale Harag a produs o schimbare de proporții în orientarea teatrului maghiar din România, influențînd prin montările sale în limba română teatrul românesc în ansamblu. Mai este încă timp pentru ca un teatrolog înverșunat să strînjă și să comenteze mărturiile despre personalitatea și opera sa. Pentru că acel fascinant cîntec de lebădă care s-a numit Livada cu vișini nu e decît acordul final al unei opere diverse și pline de miez.

NICOLAE SCARLAT

Harag

